

ارزشیابی مهارت

سوسن نوری

کارشناس گروه مطالعات اجتماعی دفتر تألیف و برنامه‌ریزی درسی

نتایج اجرای این برنامه‌ها به وضوح و به سرعت دیده نمی‌شود، ارزشیابی نکردن ممکن است اولیای مدرسه را به این نتیجه برساند که بهتر است زمان اختصاص یافته به این درس را به درسی مهم‌تر و مؤثرتر (!) بدهند یا لا اقل از زمان آن کم کنند. برای ارزشیابی برنامه‌های آموزشی مهارت محور، باید دانش، نگرش، ارزش‌ها و مهارت افراد سنجیده شود و هر یک از ابزارهای سنجش می‌تواند برای ارزیابی هر کدام از موارد یاد شده مفید باشد یا نباشد. البته بررسی این موارد، نوشته‌ای جداگانه را می‌طلبد. در این مطلب، صرفاً مواردی چون نمونه‌ای از فهرست واریسی (چک لیست) مشاهده مهارت‌های زندگی را مشاهده می‌کنید.

ارزشیابی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی کار بسیار دشواری است. معمولاً اگر هم ارزشیابی‌ای صورت گیرد، در واقع دانش مربوط به مهارت‌هاست که سنجیده می‌شود، نه خود مهارت‌ها. شاید یک دلیل این امر آن باشد که رسیدن به اهداف مورد نظر مهارت‌های زندگی، زمان بر است و گاهی باید مدت‌ها بگذرد تا بتوان اثر آموزش را مشاهده کرد. به علاوه، رسیدن به اهداف این برنامه‌ها، بیشتر اوقات تحت تأثیر سایر فعالیت‌های فرد، چه در سایر کلاس‌های درس و چه در بقیه موقعیت‌ها (در خانواده و جامعه) قرار دارد. البته همه این‌ها به این معنا نیست که برنامه مهارت‌های زندگی را ارزشیابی نکنیم. چرا که دقیقاً به همین دلیل که

فهرست مشاهدات از مهارت‌های زندگی

توانمندی‌ها	کم	متوسط	زیاد
ارتباطات			
گوش دادن با همدلی	<ul style="list-style-type: none"> به شنیدن ایده‌ها و نظرات دیگران علاقه‌ای ندارد. احساسات دیگران را در هنگام صحبت کردن در نظر نمی‌گیرد. بی‌توجه است. 	<ul style="list-style-type: none"> بعضی اوقات به شنیدن ایده‌ها و نظرات دیگران علاقه‌مند است. به صحبت‌های دیگران گوش فرا می‌دهد اما همیشه با آن‌ها همدل نیست. 	<ul style="list-style-type: none"> هنگام صحبت کردن همواره ایده‌ها و نظرات دیگران را در نظر می‌گیرد. بدون پیش‌داوری درباره دیگران همدلانه به آن‌ها مشورت می‌دهد.
بیان احساسات	<ul style="list-style-type: none"> تمایل یا توانایی بیان احساسات خود برای دیگران را ندارد. ارتباط چشمی (رودررو) برقرار نمی‌کند و با قرار گرفتن در موقعیت‌های اجتماعی احساس راحتی نمی‌کند. هنگام بیان احساسات ممکن است متوسل به خشونت شود. 	<ul style="list-style-type: none"> بعضی اوقات احساسات خود را برای برخی از افراد بیان می‌کند. گاهی می‌تواند به بعضی افراد اعتماد کند اما لزوماً مؤثرترین روش را برای بیان احساسات خود یا حل تعارض‌ها انتخاب نمی‌کند. 	<ul style="list-style-type: none"> احساسات خود را اغلب با همه در میان می‌گذارد و در موقعیت‌های اجتماعی احساس راحتی می‌کند. توانایی حل اختلاف را دارد و بدون توسل به خشونت و به روش مؤثر تعارض‌ها را حل و احساسات خود را بیان می‌کند.

فهرست مشاهدات از مهارت‌های زندگی

توانمندی‌ها	کم	متوسط	زیاد
تفکر نقادانه			
تصمیم‌گیری درست	<p>ع قادر به تصمیم‌گیری نیست و یا غیر مستند و عجولانه تصمیم می‌گیرد.</p> <p>در برابر فشار همسالان، تسلیم می‌شود و در برابر رفتارهای پرخطر نظیر مصرف مخدر و خشونت، برخورد غیرمسئولانه از خود نشان می‌دهد.</p> <p>ع مواجهه او با عواقب احتمالی اقدامات خود و مسائل مهم و اساسی، نامناسب است.</p> <p>ع به گفت‌وگو در باره پیامدهای اجتماعی رفتار یا سایر مباحث مهم، علاقه‌ای نشان نمی‌دهد.</p>	<p>ع قادر به تصمیم‌گیری است اما گاهی غیر مستند یا عجولانه تصمیم می‌گیرد.</p> <p>ع گاهی در برابر فشار همسالان برای همراهی در رفتارهای پرخطر نظیر مصرف مواد مخدر و خشونت، از خود مقاومت نشان می‌دهد.</p> <p>ع به گفت‌وگو درباره پیامدهای احتمالی رفتار خود علاقه‌ای ندارد اما به جلساتی که در باره مباحث مهم تشکیل می‌شود علاقمند است و در آن‌ها حاضر می‌شود.</p>	<p>ع شرایط را تحلیل می‌کند و تصمیمات مبتنی بر شواهد می‌گیرد.</p> <p>ع قبل از تصمیم گرفتن با دیگران مشورت می‌کند.</p> <p>ع می‌تواند در برابر فشار همسالان برای همراهی در رفتارهای پرخطر نظیر مصرف مواد مخدر و خشونت مقاومت کند.</p>
صداقت و درست‌کاری	<p>ع توانایی تصمیم‌گیری براساس اعتقادات و دفاع از باورهای خود را ندارد.</p> <p>ع به دلیل ترس از عواقب مجازات دروغ می‌گوید و به‌ندرت حقیقت را می‌گوید.</p>	<p>ع برای فرار از مجازات دروغ می‌گوید و به‌ندرت حقیقت را بیان می‌کند.</p> <p>ع بعضی مواقع براساس اعتقادات تصمیم می‌گیرد و از باورهای خود دفاع می‌کند.</p> <p>ع گاهی حقیقت را می‌گوید.</p>	<p>ع گاهی براساس اعتقادات تصمیم می‌گیرد و از باورهای خود دفاع می‌کند.</p> <p>ع اغلب، حقیقت را حتی اگر سخت باشد می‌گوید.</p>
حل اختلافات	<p>ع در اختلافات و درگیری‌ها نمی‌تواند بی‌طرفانه میانجی‌گری کند. به تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی احترام نمی‌گذارد.</p>	<p>ع در اختلافات و درگیری‌ها، میانجی‌گری می‌کند اما همیشه بی‌طرف نیست.</p> <p>ع به تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی احترام می‌گذارد اما گاهی در باره دیگران پیشداوری می‌کند.</p>	<p>ع همیشه در درگیری‌ها بی‌طرف است و می‌تواند برای دو طرف، میانجی‌گری کند.</p> <p>ع به تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی احترام می‌گذارد و برای آن‌ها ارزش قابل است.</p>
اعتماد به نفس			
شخصیت مثبت	<p>ع عزت‌نفس ندارد، و احساس عدم اطمینان، بی‌اعتباری و بی‌ارزشی و تأسف نسبت به خود دارد.</p>	<p>ع برخی از ویژگی‌های عزت‌نفس را بروز می‌دهد: اعتماد به نفس بدنی و احساسی، ایده‌ها و توانایی‌های فردی دارد و احساس می‌کند می‌تواند به صورت مثبتی در جامعه مشارکت داشته باشد، احساس خوشحالی و موفقیت می‌کند، به آرمان‌ها و باورهای خود اعتماد دارد.</p> <p>ع به خودش افتخار می‌کند، خود را می‌شناسد.</p> <p>ع از نقاط قوت و ضعف خودش آگاهی دارد.</p>	<p>ع اغلب ویژگی‌های عزت‌نفس را بروز می‌دهد: اعتماد به نفس بدنی و احساسی، ایده‌ها و توانایی‌های فردی دارد و احساس می‌کند می‌تواند به صورت مثبتی در جامعه مشارکت داشته باشد، احساس خوشحالی و موفقیت می‌کند، به آرمان‌ها و باورهای خود اعتماد دارد.</p> <p>ع به خود و داشته‌هایش افتخار می‌کند.</p> <p>ع از نقاط قوت و ضعف خودش آگاه است.</p>
مسئولیت‌پذیری	<p>ع مسئولیت کارهای خود را به‌عهده نمی‌گیرد.</p>	<p>ع گاهی مسئولیت کارهای خود را می‌پذیرد و به اشتباهاتش اعتراف می‌کند.</p>	<p>ع مسئولیت کارهایش را می‌پذیرد و همیشه اشتباهات خود را قبول می‌کند.</p>